

Energibesparing och investeringar i egen energiproduktion

- Insatser som genomförts av företag i Jönköpings län

*”Vi ser en starkt tilltagande ökning av
förfrågningar som direkt går att koppla
till energibesparing och lysrörsutbyte.”*

- Daniel Johansson,
VD, Fagerhults Belysning AB

Annika Cederfeldt Jiveby
Näringslivspolitisk chef
Handelskammaren Jönköpings län

Handelskammaren Jönköpings län

Handelskammaren Jönköpings län arbetar för att Jönköpings län ska bli en attraktiv region för människor att bo och arbeta i. Vi är med och skapar bra förutsättningar för länets företag och hjälper dem att utvecklas i regionen.

Inledning

Det är en tid där många faktorer samtidigt påverkar både företag och hushåll inom området energi. Geopolitiska faktorer driver energin till historiskt höga priser och skillnaderna mellan elområden som tidigare knappt varit märkbara ses nu av näringslivet i de södra delarna som mycket orättvisa.

Till det kommer ett reellt hot om att energin inte kommer räcka till inom en ganska snar framtid och det finns redan företag som vittnar om att de inte kunnat genomföra investeringar på grund av brister i tillgång till el.

Lägg därtill de klimatutmaningar och klimatmål vi har framför oss som gör det nödvändigt med en utfasning av fossila- till förnybara energikällor, en omställning som kräver stora investeringar för många branscher.

Med den här rapporten vill vi ge en bild av de initiativ kring energieffektivisering och investeringar i egen energiproduktion som görs av företagen i Jönköpings län.

Annika Cederfeldt Jiveby

Näringslivspolitisk chef

Annika.cederfeldtjiveby@handelskammarenjonkoping.se

070-468 36 36

Energibesparing och investeringar i egen energiproduktion

Bakgrund

Naturvårdsverket anger att ca en tredjedel av energin som produceras i Sverige används inom tillverkningsindustrin och att energieffektiviseringar både leder till vinster för miljön och ger besparingar i kostnader för företagen. Jönköpings läns företag är särskilt drabbade av energikostnaderna som rusat upp höjder sedan hösten 2021, då företagen ofta finns i energiintensiva branscher och dessutom återfinns i elområde tre och fyra.

En stor del av Sveriges plastindustri finns i vår region. Det är en industri som ligger i framkant vad gäller omställningen för att nå klimatmålen men som är mycket energiintensiv och beroende av en stabil energitillförsel. Även aluminiumbranschen är stor i länet, där några av de mer betydande aluminiumprofilföretagen finns i länets östra delar.

En kartläggning genomförd av Sydsvenska Industri- och Handelskammaren visar att Gnosjö kommun är den kommun i Sverige som har högst andel sysselsatta i energiintensiv industri där hela 40-50% av de förvärvsarbetande i kommunen arbetar inom företag som klassas som energiintensiva. Lägg därtill att Jönköpings län är det län med högst förädlingsvärde från tillverkningsindustrin.

Företagen i Jönköpings län har byggt sina affärsmodeller och sin verksamhet under förutsättningen att tillgången till energi är god, billig och stabil. Under senare delen av 2021 omkullkastades dessa förutsättningar och de har nu allt att vinna på att arbeta med energieffektivisering och i vissa fall se på investeringar kring egen energiproduktion.

Den här rapporten är en kartläggning av insatser genomförda av företagen för att effektivisera sin energianvändning samt genomförda och planerade investeringar i egen energiproduktion. Den påvisar även på kommande behov av energi i Jönköpings län.

Om undersökningen

Som grund till rapporten ligger två enkätundersökningar. Den första är ett samarbete mellan energibolagen i Jönköpings län, Handelskammaren Jönköpings län samt konsultföretaget Sigholm och enkäten skickades ut i mars 2023.

Den besvarades av ca 50 företag varav nära 60% återfanns inom tillverkningsindustrin. Av företagen inom tillverkningsindustrin hade ca 20% 250 eller fler anställda och ungefär lika många 50-249 anställda. Enkätundersökningen är en del av MISTEL, en nulägesrapport om elförsörjning och kapacitet i Jönköpings län.

Den andra enkätundersökningen genomfördes av Handelskammaren Jönköpings län under maj 2023. Enkäten besvarades av ca 40 företag varav strax över hälften återfanns inom tillverkningsindustrin. Av företagen inom tillverkningsindustrin hade ca 20% 250 eller fler anställda och ca 40% 50-249 anställda. I rapporten refereras främst till källor från Energimyndigheten.

Efterfrågan på el kommer att öka

Energimyndigheten anger i sin rapport Scenarier över Sveriges energisystem 2023 att Sverige kan gå från en elanvändning på 134 TWh (2020) till 349 TWh år 2050. Redan på kort sikt, med tidsperspektivet 2030-2035, kommer det ske en markant ökning i efterfrågan på el.

Elektrifieringen går inom många sektorer snabbare än vad som tidigare förväntats och det ställer krav på en snabbare utbyggnad av elproduktion. Nya tekniker för elproduktion tar tid att både utveckla och implementera och många installationer, som till exempel vindkraft, kräver idag långa tillståndsprocesser.

MISTEL, studien som nämndes i inledningen av rapporten, visar att den östra sidan av Jönköpings län har en stabil elförsörjning men utmaningar på 5-10 års sikt. Den västra sidan av länet står redan nu och de kommande 10 åren inför större utmaningar vad gäller förutsägbarhet, kapacitet och produktion och det finns därmed risker för att näringslivets konkurrenskraft reduceras.

Studien visar vidare att länet i sin helhet endast producerar 30% av sin egen förbrukning av energi. Störst andel energiproduktion återfinns i Jönköping, Nässjö, Gislaved och Värnamo kommun.

I den första enkätundersökningen anger ca 25% av företagen att de har expansionsplaner inom två år som kommer påverka elförbrukningen och ca 23% anger att de har expansionsplaner inom fem år som kommer påverka elförbrukningen. Ett företag inom tillverkningsindustrin med 250 eller fler anställda säger följande om sina expansionsplaner:
"Ökad elförbrukning mht ökad produktion samt investering i laddplatser för tung och lätttrafik"

Nära på samtliga företag inom tillverkningsindustrin med 250 eller fler anställda svarade att de har expansionsplaner som kommer påverka elförbrukningen och nära hälften av företagen med 50-249 svarade detsamma.

Energibesparande åtgärder

De senaste årens läge har skapat ytterligare incitament för såväl företag som hushåll att arbeta med energieffektivisering för att minska förbrukningen och kostnader. Dessa kan bestå av mer eller mindre kostsamma investeringar som att t.ex. minska slöserier eller att inte nyttja energiintensiva processer under dygnets effekttoppar. Energimyndigheten anger att jämfört med 2021 minskade elanvändningen under 2022 med 4,7%.

Av de ca 40 företag som har svarat på enkäten anger 83% att de har genomfört energibesparande åtgärder de senaste två åren. De åtgärder som anges i enkätsvaren är främst:

- Investering i LED-belysning
- Digitaliserade system kopplat till belysning och ventilation
- Investering i nytt eller översyn av ventilationssystem och värmesystem
- Översyn av slöserier av energi som till exempel läckande tryckluft och mindre tomgångskörning

Ett företag inom tillverkningsindustrin med 50-250 anställda anger följande energibesparande åtgärder de genomfört de senaste två åren: *"Förbrukningskontroll och uppföljning, styrningar av utrustning, LED belysning"*

Energimyndigheten anger i en rapport från 2018 att belysningen står för ca 15% av världens samlade elanvändning, i Sverige var motsvarande 10% år 2010. LED-teknologins utveckling har varit mycket snabb och har jämfört med äldre lysrör en betydligt högre energieffektivitet, längre livslängd till en relativt liten investeringskostnad. LED-teknologin ger dessutom andra möjligheter till att digitalisera belysningen och därmed göra större besparingar, något som flera enkätsvar anger.

Det finns många regelverk, inte minst initierade av EU, som driver på den gröna omställningen. EU-kommissionen har bland annat beslutat att kvicksilver inte längre är tillåtna i ljusrör vilket innebär att efter 23 augusti får dessa inte säljas på marknaden (Belysningsbranschen).

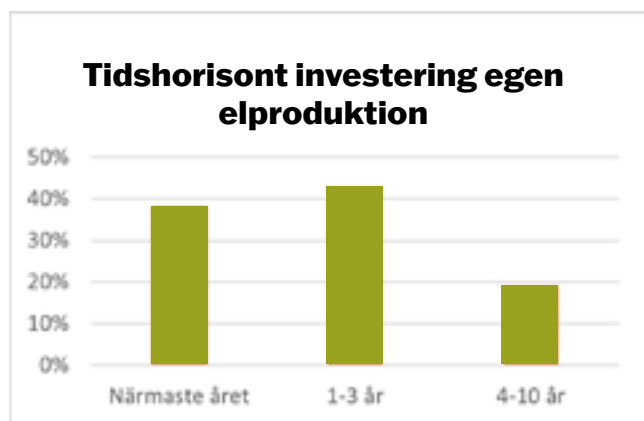
Det borde ligga nära till hands att tro att den andelen energi som nu används till belysning nu är lägre än 2010 men det är helt klart den energibesparingsåtgärd som företag nämner i högst grad vilket tyder på att det går att göra större effektiviseringar. Nära 95% av de som angett att de genomfört energibesparande åtgärder svarar att de fått önskad effekt.

Investeringar i egen energiproduktion

Energimyndigheten anger att man under 2022 kunde se en ökning av antalet installationer av solcellsanläggningar på närmare 50% jämfört med föregående år, och i en prognos från myndigheten anges att deras beräkningar visar att installationerna av solcellsanläggningar kommer mer än fördubblas de närmaste åren.

I enkäten som skickades ut i maj 2023 ställdes frågor om genomförda och planerade investeringar kring egen energiproduktion. 34 % av företagen har genomfört och nära hälften av företagen planerar att genomföra investeringar inom de närmaste 10 åren. Diagrammet nedan visar tidshorisonten för de företag som planerar att investera i egen energiproduktion.

Enkätundersökningen visar att ca 70% av företagen med 250 eller fler anställda har investerat i egen energiproduktion och motsvarande för företag med 50-249 anställda är 50%.

Källa: Enkätundersökning, Handelskammaren Jönköpings län

Diagrammet ovan visar att de flesta företagen planerar att investera i nära tid.

Handelskammarens enkät visar att när det kommer till både genomförda och planerade investeringar i egen energiproduktion är solceller det mest förekommande och svaren visar att investeringskostnaden sträcker sig upp mot 10 Mkr.

Ett företag inom tillverkningsindustrin med 250 eller fler anställda säger: *”Ytterligare anläggning för produktion av el från takpaneler planeras och vi utreder även en eventuell markanläggning.”*

Av de som har genomfört investeringar i egen energiproduktion anger strax över hälften att den egenproducerade energin täcker 11-50% av deras förbrukning. Av de som planerar framtida investeringar är spridningen större där 1/3 vardera anger att den egenproducerade energin kommer täcka 11-50% alternativt 50-100% och lika många anger att de i nuläget inte vet hur stor andel av behovet som kommer täckas.

Ca en tredjedel av de som investerat eller planerar att investera i egen energiproduktion har mött hinder i olika former.

Ett företag inom tillverkningsindustrin med 50-249 anställda anger: *”Osäkert var man får sätta upp markbaserade paneler och att nätbolagen har svårt att ta emot all el som företag vill producera. Ännu inget stopp för oss men vi hör andra som får vänta då elnäten inte klarar det som önskas.”*

Avslutning

Rapporten visar att företagen arbetar aktivt med både energibesparande åtgärder och i de fall det är möjligt vill företagen i hög grad investera i egen energiproduktion.

Såväl tjänsteföretag som företag inom tillverkningsindustrin och transportbranschen ser den gröna omställningen som viktig och de senaste årens kraftiga prisökningar på energi har skapat ytterligare incitament att energieffektivisera. Det är därmed flera faktorer som driver på och energimyndighetens data som visar att Sverige som land har gjort energibesparingar på 5% är ett kvitto på att de insatser som gjorts av såväl företag som hushåll ger effekt. Fagerhults Belysning AB:s VD, Daniel Johansson, ser en fortsatt ökad efterfrågan på LED-teknologi.

"Våra kunder vill givetvis sänka energiförbrukningen men samtidigt se över möjligheten till att skapa en uppkopplad & smartare anläggning där hållbarhet ligger i fokus. Det här kan leda på energibesparingar på upp till hela 90% vilket leder till en snabb återbetalningstid på investeringen, ökad ljuskomfort i lokalen och förbättrad möjlighet att nå klimat- och miljömål för aktuell verksamhet."

- Daniel Johansson, VD, Fagerhults Belysning AB

Samverkan kring energifrågan viktigt för att stötta företagens fortsatta konkurrenskraft

I Jönköpings län pågår en hel del samverkansprojekt som syftar till att stötta företagens fortsatta konkurrenskraft på både kort- och lång sikt. I inledningen nämndes MISTEL, ett projekt som initierats av energibolagen i länet och där Handelskammaren Jönköpings län deltagit. MISTEL har genom ett gediget arbete gett en övergripande beskrivning av energisystemet samt identifierat produktionsunderskott. Uppdraget har genomförts av Sigholm.

EFFEKT är ett annat samverkansprojekt, finansierat av EU-medel, som syftar till att arbeta för ett hållbart och tillförlitligt energisystem. Fokus är att hos bland andra kommuner, näringsliv och energibolag öka analysunderlag, kunskap, samverkan och innovationsgraden. Gnosjö kommun är pilotkommun och Länsstyrelsen är delaktig i projektet. Handelskammaren Jönköpings län är projektpartner samt medfinansier i form av tid.

Utöver dessa nämnda projekt finns det en samverkan vilket är viktigt för att arbetet ska bli effektivt. Rapporten visar att det är tidskritiskt att arbeta med utbyggnaden av energisystemet då behovet ökar drastiskt.

Företagen behöver känna tillit till de aktiviteter som genomförs och att fler aktörer närmar sig dem kring samma fråga är sällan bra. I länet finns en tydlig vilja till samverkan mellan Regionen, Länsstyrelsen, energibolagen, kommuner samt näringslivsfrämjande organisationer som Handelskammaren Jönköpings län.

”Det krävs nu en offensiv, långsiktig och trovärdig energipolitik. Frågan är för kritisk och viktig för vårt lands överlevnad för att göras till en ideologisk fråga. Experter behöver få komma till tals i högre utsträckning. Tillståndsprocesser måste kortas. Företagen i Sverige har en plats på den globala spelplanen men de behöver förutsättningar för att få vara kvar där.”

- Annika Cederfeldt Jiveby, Handelskammaren Jönköpings län

Annika Cederfeldt Jiveby

Näringslivspolitisk chef

Annika.cederfeldtjiveby@handelskammarenjonkoping.se

070-468 36 36

Kontakt & frågor

Har du frågor gällande rapporten eller undersökningarna som ligger till grund för rapporten? Kontakta Annika Cederfeldt Jiveby.

Annika Cederfeldt Jiveby

Näringslivspolitisk chef

Annika.cederfeldtjiveby@handelskammarenjonkoping.se

070-468 36 36

*Handelskammaren
Jönköpings län*

Handelskammaren Jönköpings Län
Barnarpsgatan 11, 553 16 Jönköping - Tel 036-30 14 30
www.handelskammarenjonkoping.se